

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ЕКОЛОГІЇ КАРПАТ НАН УКРАЇНИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор
Інституту екології Карпат НАН України
член-кореспондент НАН України
Іван ДАНИЛИК
Наказ № 48/к від «29» липня 2025 р.

Силабус з навчальної дисципліни
«Педагогіка вищої школи»
що викладається в межах ОНП

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти для здобувачів
з спеціальності 101 «Екологія»

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою Інституту
екології Карпат НАН України
протокол № 6 від 9 липня 2025 р.

Львів-2025

Назва курсу	Педагогіка вищої школи
Адреса викладання курсу	Інститут екології Карпат НАНУ, вул. Козельницька, 4, 79026 Львів
Відділ, за яким закріплена дисципліна	відділ екосистемології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки 101 Екологія
Викладачі курсу	Горбулінська Світлана Михайлівна к.б.н., доцент
Контактна інформація викладачів	gorbulinska@gmail.com
Консультації по курсу відбуваються	щосереди, 15:00- 17.00 год. (вул. Козельницька, 4) Також проводяться онлайн консультації на цифрових платформах Zoom, MS Teams. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача gorbulinska@gmail.com
Сторінка курсу	https://ecoinst.org.ua/aspirantura
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати основні аспекти закономірностей функціонування системи вищої освіти і її складових, ознайомлення з інноваційними технологіями, методами, засобами навчання, виховання, управління в системі вищої освіти; розвиток професійного мислення, формування у них розуміння високої значущості педагогічної праці у суспільному прогресі людства, розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах вищої школи.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Педагогіка вищої школи» є дисципліною з спеціальності 101 Екологія для освітньої програми з підготовки доктора філософії, яка викладається на 3 курсі в 5 семестрі в обсязі 3 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» є формування системи теоретичних знань і практичних умінь організації освітнього процесу, професійної спрямованості й особистісної концепції викладацької діяльності у закладі вищої освіти, що дасть змогу аналізувати педагогічні ситуації й приймати педагогічно доцільні рішення. Цілі курсу – розвиток у студентів позитивної мотивації професійної діяльності викладача та системи знань, умінь організації освітнього процесу відповідно до концептуального бачення власної викладацької діяльності.

Література

Основна (базова)

1. Біляковська О. О., Мицишин І. Я., Цюра С. Б. Дидактика вищої школи: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2013.
2. Вітвицька В. В. Основи педагогіки вищої школи. Київ, 2006.
3. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навч. посібник. Київ: НАУ, 2015.
4. Дроздова І. П. Методика викладання, педагогіка та психологія вищої освіти: навч. посібник. Харків: ХНАМГ, 2008.
5. Зайченко І. В., Теслюк В. М., Каленський А. А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ: Ліра-К, 2017.
URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12231.pdf>
6. Кнодель Л. В. Педагогіка вищої школи: посібник для магістрів. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2008.
7. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Знання, 2005.
URL: <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>
8. Лисенко А. В. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018.
9. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019.
10. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи: підручник. 2-ге вид. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019.
URL:
https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/29032/3/Higher_School_Pedagogy_2019.pdf
11. Курлянд З. Н. та ін. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Знання, 2005.
12. Федоренко О. І. та ін. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020.
URL:
<https://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9689>
13. Про вищу освіту: Закон України.
URL: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>
14. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. Київ: Академвидав, 2006.
15. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи. Київ: Кондор, 2011.

Додаткова

1. Герцюк Д. Д., Лещак Т. Педагогічна освіта і наука у Львівському університеті (1812–1939). Львів: ЛНУ імені

	<p>Івана Франка, 2022.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Батечко Н. Г. та ін. Європейський простір вищої освіти: параметри якості та експертизи. Київ, 2020. URL: https://www.researchgate.net/publication/347524438 3. Національний освітній глосарій. Київ, 2011. 4. Прокопів Л. М. Інноваційні освітні технології. Івано-Франківськ, 2020. 5. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України. URL: http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/112-zakon-ukrayiny-pro-naukovu-i-naukovo-tehnichnu-dijalnist 6. Про освіту: Закон України. URL: http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/110-zakon-ukrayiny-pro-osvitu 7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 рр. Київ, 2020. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf 8. Рашкевич Ю. М. Освітні програми: побудова, опис, визнання. URL: https://tnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/01/5-Rashkevych.pdf 9. Рашкевич Ю. М. Компетентнісний підхід у побудові освітніх програм. URL: http://lawfaculty.chnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Competence_Approach_Rashkevych.pdf 10. П'ятакова Г., Заячківська Н. Сучасні педагогічні технології у вищій школі. Львів: ЛНУ, 2003. <p>Інтернет-ресурси</p> <ul style="list-style-type: none"> • Міністерство освіти і науки України: https://mon.gov.ua • Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти: https://naqa.gov.ua • Coursera: https://www.coursera.org • EdEra: https://www.ed-era.com
Тривалість курсу	Один семестр
Обсяг курсу	90 год., 36 годин аудиторних занять. З них 18 годин лекцій, 18 годин семінарських занять та 54 години самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після опанування цієї освітньої компоненти здобувач буде: Знати: теоретико-методологічні засади організації освітнього процесу у закладі вищої освіти; зміст реформування освітньої системи України на сучасному етапі;

складові майстерності педагогічної діяльності викладача; особливості, напрями організації діалогічного спілкування зі студентами; структуру, психолого-педагогічні аспекти організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; сучасні стратегії, методи, форми організації навчання.

Вміти:

визначати мету власної педагогічної діяльності, очікування у процесі викладання навчального курсу; організовувати взаємодію зі студентами з різними індивідуально-типологічними особливостями; застосовувати різні способи, прийоми формування у студентів наукових понять, умінь й навичок; застосовувати стратегії, методи, прийоми організації навчально-пізнавальної діяльності студентів; планувати структуру, зміст, процес організації лекції, практично семінарського заняття й самостійної роботи студентів; розробляти навчально-методичне забезпечення навчальних дисциплін.

Завдання освітньої компоненти передбачають формування у здобувача таких загальних та спеціальних компетентностей визначених освітньою програмою:

ІК Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати сучасні методології наукової та науково педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК04 Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач вищої освіти Має досягти таких програмних результатів навчання, визначених освітньою програмою:

РН02. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження з екології, охорони довкілля та оптимізації природокористування з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН04. Розробляти і викладати спеціальні навчальні дисципліни, дотичні до предметної області екології у закладах вищої освіти.

РН06. Застосовувати сучасні інструменти та технології пошуку

	<p>оброблення й аналізу інформації з проблем екології та дотичних питань, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.</p> <p>РН07. Мати сучасні концептуальні знання та високий методологічний рівень у сфері екології та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень.</p> <p>РН08. Знати методологію наукових досліджень у предметній області та сучасних методів планування досліджень і постановки експериментів, розробляти новітні наукові концепції та підходи для дослідження, прогнозування і моделювання функціонування та динаміки екосистем різних рівнів організації, а також збереження біорізноманіття з урахуванням Європейського зеленого курсу та глобальних цілей сталого розвитку.</p>
Ключові слова	Вища освіта, педагогічна діяльність, педагогічна комунікація, стандарти вищої освіти, студентоцентризм, компетентнісний підхід, освітні технології, методи навчання, форми навчання.
Формат курсу	Очний. Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	<p>Змістовий модуль 1. Розвиток вищої освіти в контексті глобалізаційних процесів: Україна і світ.</p> <p>Тема 1. Освітні традиції в Україні. Вхідження освітньої системи України у європейський освітній простір. Нормативно-правове забезпечення функціонування вищої освіти в Україні.</p> <p>Тема 2. Професійно педагогічна діяльність і особистість викладача вищої школи з історії становлення та розвитку професії педагога вищої школи 2. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи. 3. Складові педагогічної майстерності викладача вищої школи.</p> <p>Тема 3. Педагогічне спілкування викладача вищої школи. Моделі партнерської взаємодії викладача зі студентами. Культура Педагогічного спілкування. Головні складові педагогічного спілкування викладача. Професійна етика, дотримання педагогічного такту. Фундаментальні цінності академічної доброчесності.</p> <p>Змістовий модуль 2. Основи дидактики вищої школи.</p> <p>Тема 4. Дидактика вищої школи. Основні дидактичні концепції. Компетентнісний підхід і студенто-центроване навчання як основні складові сучасної дидактичної системи. Дидактичні системи . Дидактичні технології у вищій школі.</p>

	<p>Тема 5. Зміст освіти у вищій школі. Поняття про стандарти вищої освіти та їхні складові. Освітні програми побудова, опис, реалізація. Акредитація освітніх програм як інструмент забезпечення якості вищої освіти.</p> <p>Тема 6. Методи, форми та засоби організації навчально пізнавальної діяльності студентів. Педагогічні технології організації освітнього процесу у вищій школі. Класифікація методів навчання. Характеристика активних методів навчання. Чинники вибору методів навчання.</p> <p>Тема 7. Форми організації навчання у вищій школі. Розвиток форм організації навчання в історичному часі. Лекція як основна форма організації навчання у вищій школі. Основні дидактичні вимоги до лекції. Підготовка і проведення лекції: організаційно-методичні аспекти. Методика організації і проведення семінарського (практично-семінарського) заняття. Самостійна робота студентів та методика її організації.</p> <p>Тема 8. Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі. Поняття діагностики знань і умінь, її структурні компоненти. Види контролю результатів навчальної діяльності студентів. Форми організації і методи контролю, шляхи їх удосконалення. Модульно-рейтингова система оцінювання. Система національного освітнього моніторингу.</p> <p>Тема 9. Зміст виховання студентів університету. Становлення і розвиток виховання. Суть, зміст і завдання процесу виховання у вищому навчальному закладі Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу. Виховання і процес соціалізації. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.</p>
Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з педагогіки, психології, філософії, історії.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання	Презентація, лекції, дискусія, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки), творче індивідуальне завдання, дискусія. Робота в системі MS Teams, побудова електронного навчання як простору прояву пізнавальних ініціатив.

курсу	
Необхідне обладнання	Персональний комп'ютер, загальноживані комп'ютерні програми, проектор.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <p>Бали нараховуються за таким співвідношенням: семинарські заняття (9 робіт по 5 балів) 45 балів • практичні (5) та самостійні аналітичні завдання (3) - 50 балів; • участь у дискусії - 5 балів.</p> <p>Підсумкова максимальна кількість балів - 100.</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи аспірантів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі аспіранта є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі аспіранти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Аспіранти мають інформувати викладача про неможливість відвідати лекцію. У будь-якому випадку аспіранти зобов'язані дотримуватися усіх строків, визначених для виконання усіх робіт, передбачених курсом.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються усі бали набрані упродовж навчання. На підсумковий бал впливає присутність на заняттях та активність аспіранта. Завдання мають бути виконаними вчасно.</p>
Матеріали до курсу	<p>Матеріали розміщені на сайті: https://ecoinst.org.ua/aspirantura</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання педагогіки вищої школи. 2. Закономірності педагогічного процесу. 3. Моделі системи освіти в сучасному світі. 4. Освітній світовий простір. 5. Освіта в сучасній Україні. 6. Болонський процес і освіта в Україні. 7. Кредитно-модульна система організації навчального процесу. 8. Принципи КМСОНП. 9. Предмет і об'єкт дидактики вищої школи. 10. Зміст освіти у вищих навчальних закладах. 11. Проектування змісту навчання у вищих навчальних закладах. 12. Технології організації навчально виховного процесу у вищій школі. 13. Методи навчання у вищій школі. 14. Критерії вибору методів навчання у вищій школі.

	<p>15. Типи навчання.</p> <p>16. Форми організації навчально-виховного процесу у ВНЗ.</p> <p>17. Форми навчання у ВНЗ.</p> <p>18. Лекція у вищій школі.</p> <p>19. Методика організації та проведення практичних занять у вищій школі.</p> <p>20. Методика організації та проведення лабораторних занять у вищій школі.</p> <p>21. Методика організації та проведення семінарських занять у вищій школі.</p> <p>22. Самостійна робота студентів у теорії і практиці навчального процесу вищої школи.</p> <p>23. Засоби діагностики навчання у вищих навчальних закладах.</p> <p>24. Виховання у вищому навчальному закладі.</p> <p>25. Виховання і процес соціалізації.</p> <p>26. Концепції виховної роботи з урахуванням особливостей і традицій навчального закладу.</p> <p>27. Методи формування свідомості.</p> <p>28. Становлення та розвиток виховання.</p> <p>29. Суть, зміст і завдання процесу виховання у вищому навчальному закладі.</p> <p>30. Виховання і процес соціалізації.</p> <p>31. Закони та закономірності виховання студентів.</p> <p>32. Основні принципи виховання студентів.</p> <p>33. Методи, форми і засоби виховного впливу на особистість студента.</p> <p>34. Професійна готовність науково-педагогічного працівника до педагогічної діяльності.</p> <p>35. Педагогічний такт.</p> <p>36. Педагогічна техніка.</p> <p>37. Педагогічна і виробнича практика студентів.</p> <p>38. Професійна усталеність викладача вищої школи.</p> <p>39. Дрес-код викладача ЗВО.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу: https://ecoinst.org.ua/aspirantura

Критерії оцінювання знань аспірантів	Максимальна кількість балів
1. Бали поточної успішності за семінарські заняття (9 робіт по 5 балів)	
Критерії оцінювання	
• - правильна робота з певною кількістю помилок	5
• - задовільняє мінімальні критерії	3
• - не здана	0
Критерії оцінювання	

Перший рівень (1 завдань) – на розуміння термінологічного апарату	10
Другий рівень (3 завдання) – аналіз проблеми та її вирішення з конкретними прикладами	15
<ul style="list-style-type: none"> повністю ознайомлений з проблемою, шляхами її оптимізації чи вирішення, може пояснити на конкретних прикладах 	15
<ul style="list-style-type: none"> повністю ознайомлений з проблемою, частково розуміє способи її оптимізації, може пояснити на конкретних прикладах 	5
<ul style="list-style-type: none"> ознайомлений з проблемою, частково з методами оптимізації, має складнощі з наведенням прикладів 	5

Схема курсу “Педагогіка вищої школи”

Тиждень	Теми занять	Форма заняття	Література	Години	Термін виконання
1	Освітні традиції в Україні. Входження освітньої системи України у європейський освітній простір	Лекція	[1-4], доп. [10]	2	За розкладом
2	Тенденції розвитку вищої освіти на сучасному етапі	Семінарське заняття	[1-5,10], доп. [1,3]	2	За розкладом
3	Професійно педагогічна діяльність і особистість викладача вищої школи	Лекція	[3,4,7,10], доп. [9-11]	2	За розкладом
4	Педагогічна професія як засіб професійно-педагогічної самореалізації викладача закладу вищої освіти	Семінарське заняття	[1,3,10,12], доп. [5,6]	2	За розкладом
5	Педагогічне спілкування викладача вищої школи	Лекція	[1-3,13,14], доп. [7,10]	2	За розкладом
6	Педагогічне спілкування як взаємодія суб'єктів педагогічного процесу	Семінарське заняття	[3,12], доп. [6,7]	2	За розкладом
7	Дидактика вищої школи. Основні дидактичні	Лекція	[3,12], доп. [9]	2	За розкладом

Тиждень	Теми занять	Форма заняття	Література	Години	Термін виконання
	концепції				м
8	Психолого-педагогічні засади організації навчального процесу	Семінарське заняття	[3,7,12], доп. [9-11]	2	За розкладом
1-8	Опрацювання лекційного матеріалу та завдань для самостійної роботи	Самостійна робота		27	
9	Зміст освіти у вищій школі	Лекція	[1-3]	2	За розкладом
9	Зміст освіти у вищій школі	Семінарське заняття	[1-3]	2	За розкладом
10	Методи, форми та засоби організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.	Лекція	[1-3,14], доп. [1-4,7]	2	За розкладом
10	Технології і методи навчання студентів у вищій школі	Семінарське заняття	[3,4,8,11], доп. [5-6]	2	На занятті
11	Форми організації навчання у вищій школі	Лекція	[1-4], доп. [2,5]	2	За розкладом
12	Особливості організації електронного навчання у вищій школі	Семінарське заняття	[1-4], доп. [2,5]	2	За розкладом
13	Система діагностики знань і умінь студентів у вищому навчальному закладі	Лекція	[4-6,11], доп. [8]	2	За розкладом
14	Модульно-рейтингова система оцінювання. Система національного освітнього моніторингу	Семінарське заняття	[4-6,11], доп. [8]	2	За розкладом
9-15	Опрацювання лекційного матеріалу та завдань для самостійної роботи	Самостійна робота		27	
16	Зміст виховання студентів університету	Лекція	[3,7,12], доп. [9-11]	2	За розкладом
17	Виховання та соціалізація студентів	Семінарське заняття	[3,7,12], доп. [9-11]	2	За розкладом

Автор

Світлана ГОРБУЛІНСЬКА

Гарант ОНП

Ірина ШПАКІВСЬКА

" 02 " серпня 2015 р.